

*Анатолій ПЕТРУК,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука,*

**ВИСОКОМОРАЛЬНА ГРОМАДСЬКА ПОЗИЦІЯ СТУДЕНТІВ
ЯК ОДНА ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ УМОВ
ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Анотація

У статті розглядається суть високоморальної громадської позиції студентів як однієї із найважливіших умов їх професійного становлення.

Аннотация

В статье рассматривается суть высокоморальной гражданской позиции студентов как одной из основных условий их профессионального становления

Annotation

This article deals with the essence of students' highly moral position as one of the most important conditions of their professional formation.

Актуальність дослідження. Якість професійної підготовки фахівців - невід'ємна вимога до вітчизняної вищої освіти, якщо вона прагне інтегруватись у Європейський освітній простір. З погляду на це, досить важливим є формування такої особистості студента, яка увібрала б собі комплекс особистісних якостей і рис характеру, що є основою специфічного способу мислення та спонукальною силою повсякденних дій, вчинків та поведінки справжнього вчителя. Тому головною метою вищої школи є переосмислення й переорієнтація та вплив на формування високоморальної громадської позиції, національної свідомості, потяг до прекрасного та виховання справжнього громадянина. А поштовхом і основою для цього є, в першу чергу, виховання високоморальної особистості. Тому, що тільки такий педагог може відійти від усталених канонів у суспільстві щодо моральних цінностей.

Теоретичною і методологічною основою цього можна вважати прийняті молодією Українською державою важливі документи, на-самперед Конституцію України, закони "Про громадянство України", "Про освіту", "Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ століття")", яка, зокрема, передбачає комплекс заходів, спрямованих на відродження і розбудову національної системи освіти як найважливішої ланки виховання свідомих громадян Української держави.

На сьогодні ми вже можемо спостерігати активний процес оновлення змісту освіти й удосконалення систем духовного виховання студентів. Відповідно до основних характеристик суспільного ідеалу вчителя перед сучасною вищою педагогічною освітою постали широкомасштабні завдання. Вони полягають у формуванні всебічно розвиненої особистості, здатної включитися в процес суспільних і професійних перетворень. Сучасний спеціаліст повинен володіти високим рівнем розвитку соціальних, морально-психологічних, психофізіологічних, комунікативних, фізичних, інтелектуальних, спеціальних і професійних якостей. Він повинен бути стійким до стрес-факторів, оскільки умови професійної діяльності характеризуються високим емоційним фоном. Учитель на сучасному етапі, зазначається в Концепції національного виховання, повинен бути професіоналом, здатним до багатоваріативності педагогічної дії, прогнозування можливих результатів, повинен володіти прийомами аналізу та самоконтролю, вміти педагогічно осмислити нові соціально-економічні умови виховання, наслідки ринкових відносин, оцінити нові тенденції з позицій освітянської діяльності, щоб унеможливити ситуацію, за якої політика чи ринок піднесли би над педагогікою і освітою.

Взагалі проблеми духовності торкалися філософи, науковці багато років тому. Про це свідчать праці педагогів минулого: Я.А.Коменського, Г.Г.Песталоцці. А.Дістервега, В.О.Сухомлинського. Вони одностайно виділили головні фактори, які впливають на духовне виховання особистості: праця, сім'я, школа, вчитель.

На сучасному етапі проблемою духовності займаються багато вчених, серед яких: Г.Сагач, І.Зязюн, С.Соловейчик, І.Зеліченко, С.Карпінчук, Т.Дем'янюк [2].

В педагогічному словнику «духовність» визначається як «індивідуальна вираженість у системі мотивів особистості двох фундамен-

тальних потреб: ідеальної потреби пізнання й соціальної потреби жити, «діяти для інших» [1, с.106]. На формування таких потреб у студентів, на нашу думку, спрямований курс «Теорія і методика виховання». Він сприяє реалізації педагогічних завдань для досягнення очікуваних результатів по формуванню особистості студентів і здійснюється шляхом: розгляду навчального матеріалу на лекціях; самостійного вивчення студентами навчального матеріалу на основі розробленого для спецкурсу комплексу навчально-методичних матеріалів; виконання практичних завдань, спрямованих на набуття студентами вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання; участі студентів у семінарських заняттях з метою розвитку критичного мислення, установок і рис для використання у професійній діяльності здобутих знань, вмінь (навичок); проведення вхідного тестування та підсумкового контрольного тестування; написання та захисту індивідуальних творчих проектів і рефератів; позааудиторної навчально-виховної роботи.

Вивчаючи теоретичні положення національного виховання, використовуючи ділові ігри, аналізуючи різні нестандартні педагогічні ситуації, студентів ми навчаємо творчому підходу і педагогічним діям, умінню приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей, принципів навчання і виховання. Враховуючи те, що навчання студентів ми проводимо за кредитно - модульною системою, де значна частина годин винесена на самостійну та індивідуальну роботу, тому завдання, які передбачено вирішувати студентам вимагають саме таких умінь. І тут доречно звернутися до поради Василя Сухомлинського: «я виховував у собі ці вміння тим, що не допускав, щоб проросло насіння таких негативних моментів, як похмурість, перебільшення чужих пороків, гіперболізація «ненормальних» дитячих намірів і дій - це важко передати словами, але це великий недолік нашої культури, технології педагогічної праці » [4, с.426].

Навчаючи майбутніх педагогів, ми враховуємо те, що вимоги до вчителя, які висувають держава і суспільство, полягають також у тому, щоб педагог своєю творчою діяльністю у процесі навчально-виховної роботи вмів проектувати розвиток особистості, чітко уявляв, яким повинен стати його вихованець як громадянин незалежної України. Для досягнення найважливішої мети національного вихо-

вання- формування свідомого громадянина-патріота - вчитель, на нашу думку, має також створювати умови для всебічного та гармонійного розвитку особистості, сформувати основи громадянської свідомості, активності, відповідальності. Чільне місце в цьому процесі посідає формування відповідальності, яка передбачає добровільний вибір особистістю поведінки, що відповідає таким важливим категоріям, як обов'язок, ініціативність, дисциплінованість, самостійність, вимогливість, принциповість. А звідси, ми переконані, впливає, чи готовий сьогодні наш студент виконати ці завдання, і чи він сам є такою особистістю. Адже, «наша праця, вказував В Сухомлинський, - це повсякчасна зміна ситуацій, що викликає то посилене збудження, то гальмування, Тому вміння володіти собою, тримати себе в руках - одне з найбільш необхідних умінь, від якого залежить успіх діяльності майбутнього педагога» [4, с.426].

Спілкуючись із студентами на заняттях і в позанавчальний час, відвідуючи їх у гуртожитках, організовуючи із ними різні дискусії, ми намагаємось донести до них думку видатного педагога про те, що «вихованець-дзеркало вихователя... якщо школа виховує знаннями, то ця виховна сила знань криється насамперед в особі учителя» [4, с.559]. Звідси впливають і ті якості, якими повинні володіти майбутні вчителі. Тому, що учні цінують у педагога глибокі фахові знання, загальну ерудицію, логіку мислення, критичний підхід до розв'язання проблем, переконаність, існування власної точки зору, принциповість, чітку громадську позицію, вміння спілкуватися, почуття гумору, іуманність, доброту, чуйність.

Вимоги до вчителя, які висувають держава і суспільство, полягають також у тому, щоб педагог своєю творчою діяльністю у процесі навчально-виховної роботи вмів проектувати розвиток особистості, чітко уявляв, яким повинен стати його вихованець як громадянин незалежної України. Ми звертаємо увагу студентів на те, що для досягнення найважливішої мети національного виховання-формування свідомого громадянина-патріота - вчитель має створювати умови для всебічного та гармонійного розвитку особистості, сформувати основи громадянської свідомості, активності, відповідальності. Чільне місце в цьому процесі, на нашу думку, посідає формування громадянської відповідальності, яка передбачає добровільний вибір особистістю поведінки, що відповідає таким важливим категоріям,

як обов'язок, ініціативність, дисциплінованість, самостійність, вимогливість, принциповість.

В процесі роботи ми виділили такі основні умови формування високоморальної особистості:

- врахування особливостей суспільної природи людини, відповідно вихованню особистості в колективі і через колектив та врахування особливостей колективної пізнавальної діяльності;
- активне використання міжпредметних зв'язків для підвищення ефективності навчального процесу та для різнобічності, багатогранності розвитку особистості;
- врахування запитів та інтересів студентів;
- обов'язкове використання принципу активності студентів;
- розуміння студентами ідеалу вчителя;
- самовдосконалення своєї особистості;
- активність студентів під час вивчення дисциплін.

Як свідчить педагогічний досвід, всебічний підхід до реалізації системи морального виховання в вищій школі не може бути досягнутий виключно засобами одного предмету чи навчального курсу. Більш ефективним є включення компонентів громадянського виховання у тематику різних навчальних курсів і позанавчальних заходів, а також відповідна організація укладу студентського життя.

Література:

1. Гончаренко С. У. *Український педагогічний словник/ С У Гончаренко.* - К.: Либідь, 1997 - 376 с.
2. Карпенчук С.Г. *Теорія і методика виховання: Навч. посібник-К., 1997.- 304 с.*
3. Кoberник О. *Прогнозування виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі// Рідна шк. - 2005.- № 6 - С. 22-25.*
4. В. О. Сухомлинський. *Сто порад учителям// Вибр. твори: В 5-ти т.-К., 1997.- Т-2.-*
5. Щербак І. В. *Виховуємо майбутнього громадянина: Навчально-методичний посібник.* - Миколаїв: Видавець Ганна Пнкул, 2005. - 72 с.